

Ministerrådsförslag om Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder

1. Sammanfattning

Detta ministerrådsförslag handlar om Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018 – 2022. Handlingsplanen är tvärssektoriell och gäller för alla relevanta politiksektorer. Handlingsplanen har tre fokusområden: mänskliga rättigheter, hållbar utveckling och fri rörlighet. Under varje fokusområde finns ett antal konkreta aktiviteter. Den tidigare handlingsplanen 2015 – 2017 utgör grunden för den nya. Två fokusområden är desamma: mänskliga rättigheter och fri rörlighet. Det tredje fokusområdet hette tidigare "Mångfald", men har nu ändrats till "Hållbar utveckling". Handlingsplanen är ett levande dokument på grund av att många föreslagna aktiviteter kommer att konkretiseras och beslutas under de kommande åren. Också en stor del av budgeten kommer att konkretiseras och beslutas senare.

2. Bakgrund

Det nordiska samarbetet om funktionshinder består av tre huvudverktyg: Nordens välfärdscenters arbete på området, Funktionshinderrådet samt Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder.

Utvärdering av Funktionshinderrådet och Handlingsplanen för nordiskt samarbete om funktionshinder

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder har fungerat sedan hösten 2013 och har fått ett nytt mandat som gäller samma period som den nya Handlingsplanen 2018 – 2022. Rådet är förankrat hos Ministerrådet för social- och hälsopolitik (MR-S), men det fungerar som rådgivande organ för hela Nordiska ministerrådet. Ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik (Å K-S) beställde en utvärdering (Tranquist Utvärdering, september 2017) om både Funktionshinderrådet och Handlingsplanen och resultaten har gett riktning till arbetet.

Resultaten var i huvudsak positiva vad gäller Funktionshinderrådets verksamhet och sammansättning. Kritik riktades i första hand till förverkligandet av det sektorsövergripande uppdraget. Arbetet med integrering av funktionshinderperspektivet i de mest relevanta politikområdena är i gång, men det tar tid att få i gång en dialog med många ämbetsmannakommittéer. Utgångspunkten har varit att hitta relevanta teman för varje politikområde och bygga upp en levande dialog utifrån dessa.

Vad gäller utvärdering av Handlingsplanen, poängterade många respondenter, att resultaten är goda. Samtliga aktiviteter i Handlingsplanen 2015 – 2017 är avslutade och

det är en uppfattning att handlingsplanen har varit viktig också för utvecklingen av Funktionshinderrådet genom att den har skapat gemensamma och konkreta mål för arbetet. Samtidigt anses Funktionshinderrådet ha varit avgörande för genomförandet av handlingsplanen, tillsammans med NVC och deras projektverksamhet.

Vad gäller Handlingsplanen, kom följande frågor upp i utvärderingen:

- Vem äger handlingsplanen och vem har ansvar för implementeringen och uppföljningen av den?
- Vilken roll har Funktionshinderrådet i förhållande till handlingsplanen?

I den nya Handlingsplanen har man nu konkretiserat ansvaret och man kommer också att konkretisera ansvaret i och med organiseringen av de enskilda aktiviteterna.

Handlingsplanen har utarbetats av Nordens välfärdcenter och Nordiska ministerrådets sekretariat. Funktionshinderrådet har gett inspel till innehållet och det har också organiserats ett nordiskt arbetsseminarium med intresseorganisationer på funktionshinderområdet. Ämbetsmannakommittén för social- och hälsopolitik har godkänt den nya Handlingsplanen 9.2.2018 och ministerrådet (MR-S) ska behandla handlingsplanen på sitt möte 22.3.2018.

3. Förslag

Handlingsplanen gäller för åren 2018 – 2022. Det finns tre fokusområden: Mänskliga rättigheter, Hållbar utveckling och Fri rörlighet. Varje fokusområde har ett antal aktiviteter. Förenta nationernas konvention för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD) och målsättningarna för Agenda 2030 utgör grunden för Handlingsplanen.

Förslaget till Handlingsplan finns som bilaga.

4. Konsekvensanalyser för: barn & unga, jämställdhet och hållbar utveckling

Barn och unga och jämställdhet ska beaktas separat vad gäller varje aktivitet i Handlingsplanen. Det finns en aktivitet som är inriktad helt på barn och unga:
1.3. Projekt om barn och ungas hälsa och delaktighet inom skola och fritid.

Hållbarhet och Agenda 2030 är en utgångspunkt för hela Handlingsplanen. Fokusområde två heter "Hållbar utveckling" och tar upp speciellt målsättningarna *10. Alla människors deltagande oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, ras, etnicitet, religion etc., 11. Tillgänglig transport och urbanisering, 16. Inkluderande beslutsfattande* och *17. Partnerskap med det civila samhället* i Agenda 2030.

5. Samarbetet/organisering

Handlingsplanen gäller för hela ministerrådet. Den ägs av MR-S och rapporteringen sker årligen till ÄK-S vid dess höstmöte. NMRS och Nordens välfärdcenter samarbetar vad gäller praktisk koordinering av projektverksamhet, rapportering och uppföljning av Handlingsplanen.

6. Budget/Resursmässiga konsekvenser

Budgeten byggs upp under åren 2018 – 2022. Finansieringen består av Nordens väldfärdcenters grundbeviljning, MR-S bidrag till sekretariatsfunktionen för Funktionshinderrådet samt bidrag från flera andra politiksektorer. Ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) har redan beviljat projektmedel och projektfinansiering från samarbetsministrarna (MR-SAM) har diskuterats preliminärt. Om alla aktiviteter i Handlingsplanen förverkligas uppskattas den totala budgeten till ca 3 MDKK.

Handlingsplan för nordiskt samarbete om funktions- hinder 2018-22

Förslag

Innehåll

Förslag till handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018-22 ..	3
Nordiskt samarbete om funktionshinder i en internationell kontext	5
Syfte, mål och nordisk nytta.....	7
Fokusområden och aktiviteter	8
Mänskliga rättigheter.....	9
Hållbar utveckling	12
Fri rörlighet	15
Uppföljning	17

Förslag till handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018-22

Principerna för välfärdssamhället i Norden handlar om medborgares förutsättningar till lika möjligheter och trygghet för alla oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion, övertygelse, funktionsförmåga, ålder eller sexuell läggning. Alla har genom sina sociala rättigheter jämlik tillgång till hälsosystem, sociala tjänster, utbildning, kultur och arbetsliv.

Norden håller en hög profil internationellt gällande mänskliga rättigheter och jämlikhet. Den demografiska utvecklingen gör att våra nordiska samhällen behöver kunna bemöta en större äldre befolkning där nedsatt eller varierad funktionalitet är norm. I Norden är inkludering ett allmänintresse.

Länderna strävar efter en hållbar samhällsutveckling som bygger på medborgarnas möjligheter till individuell frihet och självförverkligande.

Norden tydliggör genom sitt samarbete nyttan och värdet av ett inkluderande samhälle och universellt utformade digitala och fysiska miljöer eftersom universell utformning innebär smart och god samhällsplanering som bidrar till tillväxt och bättre ekonomi för både företag och välfärdssystem.

I de nordiska samarbetsministrarnas visionsdeklaration från februari 2014 *Norden – Tillsammans är vi starkare*¹ uttrycks bland annat visioner om optimala förutsättningar för att medborgare ska kunna röra sig fritt mellan de nordiska länderna och att Norden ska vara en innovativ region med fokus på välfärd, utbildning, kreativitet, entreprenörskap, hållbarhet och forskning. Samarbetsministrarna vill även säkerställa att det nordiska samarbetet i internationella frågor kompletterar det samarbete som äger rum i andra organisationer. Det nordiska samarbetet ska skapa nordisk nytta, ge mervärde åt alla och leda till konkreta resultat. Samarbete med de baltiska länderna är också viktigt.

Mervärdet i nordiskt samarbete i förhållande till samarbeten inom EU, Europarådet, FN och annat internationellt samarbete, ligger bland annat i våra många likheter och därmed i att det nordiska samarbetet kan vara mer kom-

---

¹ <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/samarbetsministrarna-mr-sam/deklarationer/norden-2013-tillsammans-aer-vi-starkare>

plext. Vi kan på ett djupare plan diskutera och jämföra lärande och goda exempel kring frågeställningar om inkludering, välfärd och demografisk utveckling.

De tre dimensionerna av hållbar utveckling (social, ekonomisk och ekologisk) utgör en viktig del av det nordiska samarbetets ideologi och skapar förutsättningar för lika möjligheter, social solidaritet och trygghet för alla. Nordiska ministerrådets strategi för hållbar utveckling *Ett gott liv i ett hållbart Norden*² och det nya samarbetsprogrammet för hållbar utveckling *Generation 2030*³ stöttar implementeringen av Förenta Nationernas *Agenda 2030*⁴ i Norden. Utifrån Agenda 2030-budskapet "Leave no one behind" är det viktigt att Norden lyckas integrera genus-, barn- och ungdoms- och funktionshinderspersioner. Hållbarhetspolitiska processer ska också inkludera och gagna personer med funktionsnedsättning. Perspektiven måste integreras från början och genom hela genomförandet. Detta är, återigen, ett allmänintresse.

Funktionshinderspolitik handlar om att bygga ett hållbart samhälle där ingen lämnas utanför. Målsättningen för funktionshinderspolitiken är inkludering av personer med funktionsnedsättning i alla samhällets områden. Politiken präglas alltmer av rättighetsperspektivet som fått ett globalt uttryck i FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, UNCRPD⁵. Konventionen har ratificerats av samtliga länder i Norden.

Denna handlingsplan är Nordiska ministerrådets strategiska samarbetsdokument för funktionshindersområdet och baseras på rekommendationer från aktiviteter i föregående handlingsplan 2015-17, inkludering av personer med funktionsnedsättning och strategier för nordiska och andra internationella samarbeten med betydelse för hållbar utveckling. Under perioden är några sådana FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling, EU:s direktiv och regleringar för tillgänglighet och delaktighet, Europarådets strategi för inkludering av personer med funktionsnedsättning, prioriteringar för social- och hälsosektorn i det nordiska samarbetet samt de nordiska samarbetsministrarnas visionsdeklaration. Tillsammans är vi starkare.

---

² <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A700871&dswid=-7228>

³ <http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1153404&dswid=-7228>

⁴ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

⁵ <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/CRPDIndex.aspx>

Nordiskt samarbete om funktionshinder i en internationell kontext

Det nordiska funktionshindersamarbetet består främst av tre verktyg: Nordens välfärdscenter som är en institution under Nordiska ministerrådet för social-och hälsopolitik, Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder (Funktionshindersrådet) som är ett rådgivande organ för hela det officiella nordiska samarbetet samt Nordiska ministerrådets handlingsplan som också den är tvärsektorriell. Nordens välfärdscenter administrerar också en stödordning för funktionshindersorganisationers nordiska samarbete.

Nordens länder och självstyrande områden har åtaganden om inkludering av personer med funktionsnedsättning på internationell nivå, bland annat som parter i FN-konventioner och samarbetet inom Europarådet och EU. Detta gäller även de baltiska länderna. Nedan listas några sådana sammanhang.

Förenta nationerna

De nordiska länderna har förpliktelser till och deltar aktivt i FN:s arbete för mänskliga rättigheter där de nordiska länderna håller en hög profil. Deklarationen om mänskliga rättigheter (1958) förbjuder våld och diskriminering. Målgruppspecifika konventioner visar på särskilt utsatta grupper och förtydligar organets artiklar om generella mänskliga rättigheter från 1948 och hur de kan förverkligas för alla. Särskilt relevanta för denna handlingsplan är konventionerna om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD), mänskliga och politiska rättigheter (CCPR), sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter (CESCR), kvinnors rättigheter (CEDAW) och barns rättigheter (CRC). Även FN:s hållbarhetsmål i Agenda 2030 har hög relevans för det nordiska samarbetet.

Europarådet

De nordiska länderna deltar också aktivt i Europarådet vars samarbete om mänskliga rättigheter omfattar 47 länder och utgår från Europeiska konventionen om Mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Alla nordiska länder har förbundit sig att följa dess stadgar. Europarådet har ett särskilt samarbete om ländernas arbete för att främja rättigheter för personer med funktionsnedsättning⁶. Samarbetsorganisationens parlamentariska församling, ministerråd,

---

⁶ <https://www.coe.int/en/web/disability>

expertkommittéer för rättigheter för personer med funktionsnedsättning och avdelningen för antidiskriminering har uppmärksammat temat genom konventioner och rekommendationer. Europarådet har gett ut flera publikationer inom området, särskilt om situationen för kvinnor och flickor med funktionsnedsättning. Istanbulkonventionen om kvinnors och flickors situation och rätt till hälsa och säkerhet är också relevant och har antagits av alla nordiska länder. Europarådets strategi för området, *Human rights: a reality for all*, gäller 2017-23⁷.

Europeiska unionen

EU har en handlingsplan för inkludering av personer med funktionsnedsättning såväl som särskilda satsningar på samarbeten, bland annat för att främja fri rörlighet mellan länderna, European Disability Strategy 2010-2020: A Renewed Commitment to a Barrier-Free Europe⁸. EU har som enda regionala organisation ratificerat FN:s funktionshindskonvention (UNCRPD). Det visar på en hög ambitionsnivå och ställer krav på medlemsländerna att ställa om och göra rätt.

EU:s direktiv om jämlikhet på arbetsmarknaden (2000/78) påverkar direkt, såsom förordningarna om passagerarrättigheter som gäller för resor med buss (181/2011), båt (1177/2010), tåg (1371/2007) och flyg (264/2004) inom EU och inkluderar bland annat också Island och Norge.⁹

Webbtillgänglighetsdirektivet (2016/2102) handlar om digital tillgänglighet på offentliga webbplatser. Ett direktiv om tillgänglighet mer generellt är under förhandling och går under namnet European Accessibility Act. EU:s människorättsinstitut, FRA, har gjort ett flertal rapporter om situationen för personer med funktionsnedsättning.

---

⁷ <https://rm.coe.int/2017-2023-disability-strategy-en/16806fe7d4>

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0636:FIN:en:PDF>

⁹ https://europa.eu/youreurope/citizens/travel/transport-disability/index_sv.htm

Syfte, mål och nordisk nytta

Handlingsplanens syfte är att bidra till en effektiv inkludering av personer med funktionsnedsättning genom ett förstärkt nordiskt kunskapsutbyte och ett närmare samarbete i funktionshinderspolitiska frågor.

Nordiskt samarbete om funktionshinder:

- ger nytta för länderna och gör skillnad för nordiska medborgare med funktionsnedsättning,
- kompletterar och stärker de nationella processer som pågår som syftar till inkludering i samhällets alla områden,
- fördjupar och ger synergier till andra internationella samarbeten och processer som syftar till inkludering,
- skapar förutsättningar för erfarenhetsutbyte, kompetensbevarande och utveckling av metoder för inkludering av personer med funktionsnedsättning för ett antal strategiska områden och utvalda sammanhang,
- ökar medvetenhet om funktionshindersperspektivet inom Nordiska ministerrådets och Nordiska rådets nyckelverksamheter såsom sekretariat, institutioner, program och nätverk och gör därmed det nordiska och nordisk-baltiska samarbetet till ett gott exempel för hur officiella verksamheter kan arbeta med mångfald och inkludering av personer med funktionsnedsättning,
- ökar graden av tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning till och inom Nordiska ministerrådets och Nordiska rådets verksamheter,
- stärker bilden av Norden som en innovativ, inkluderande och socialt hållbar region där ingen lämnas utanför,
- integrerar perspektiv om jämställdhet mellan kvinnor, män, flickor och pojkar; barn och ungas rättigheter samt hållbar utveckling på ett meningsfullt sätt i aktiviteter.

Fokusområden och aktiviteter

Mänskliga rättigheter

Att stötta och stärka arbetet med nationellt genomförande och övervakning av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Hållbar utveckling

Att genom universell utformning av olika miljöer stärka inkludering, främja jämlikhet samt motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning i det nordiska samhällets alla delar genom strategisk integrering av funktionshindersperspektiv i arbetet för hållbar utveckling.

Fri rörlighet

Att främja fri rörlighet och avlägsna gränshinder som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning.

Mänskliga rättigheter

Alla Nordens länder har ratificerat UNCRPD och implementerar konventionens intentioner och rättigheter i sina förvaltningssystem. Det finns många gemensamma utmaningar och liknande behov av mer och bättre kunskap och goda exempel på lyckad implementering.

Aktiviteterna i detta fokusområde stöttar processer för implementering av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (UNCRPD) men involverar också andra konventioner och arbete med mänskliga rättigheter och funktionshinder generellt.

Aktiviteter som främjar mänskliga rättigheter

1.1 Insatser som stärker kunskap och dialog om mänskliga rättigheter och funktionshinder samt Nordens röst internationellt

Syfte och mål

Syftet med dessa insatser är att skapa plattformar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och utveckling av effektiva instrument för implementering av UNCRPD. Insatserna bidrar till fördjupad förståelse om detta. Insatserna stärker kompetensen hos personer som är involverade i implementeringen av UNCRPD och lyfter fram goda exempel vad gäller implementeringen av UNCRPD. Insatserna genererar synergier till andra internationella samarbeten och processer som syftar till inkludering.

Målsättningen är att genomföra insatser om bland annat jämförbar statistik och annan kunskap, forum/mötesplatser för erfarenhetsutbyten, en nordisk masterutbildning och ett nordiskt forskningsprogram i funktionshinder/disability studies. För att tydliggöra Nordens röst inom FN produceras en antologi om Nordiska ländernas tidigare och aktuella engagemang inom FN-systemet gällande funktionshinder. Under handlingsplansperioden arrangeras årligen nordiska evenemang vid FN:s statspartsmöten och andra relevanta internationella sammanhang.

Organisation och Finansiering

Ett flertal insatser har redan satts igång under föregående handlingsplan. Nordens välfärdscenter koordinerar detta arbete inom ramen för sitt uppdrag enligt beviljningsbrevet från ÄK-S. Nordens välfärdscenter söker medel till och genomför insatserna tillsammans med relevanta nationella, nordiska och andra internationella samarbetspartners. Referensgrupper tillsätts vid behov och i dialog med berörda parter.

1.2 Projekt om urfolk och funktionshinder

Syfte och mål

Det finns generellt sett lite systematiserad kunskap om funktionsnedsättning och funktionshinder kopplat till de ursprungsfolk som finns i Norden, samer och inuiter. Bristen på kunskap om urbefolkning och funktionshinder är också en fråga som FN:s Kommitté för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har tagit upp i åiterrapporteringen till enskilda länder som ett utvecklingsområde i kommande rapportering.

Detta projekt ökar kunskapsläget om Nordens ursprungsbefolkningar och funktionshinder samt utvecklar nordiska nätverk kring implementeringen av UNCRPD specifikt gällande urfolk. Projektet bidrar även till implementeringen av det arktiska programmet 2018-2021¹⁰.

Målsättningen är att stödja forskning, professionella nätverk och nordiska nätverk för nordiska ursprungsfolk med funktionshinder och deras anhöriga.

Organisation och finansiering

Projektet bygger på kunskap, erfarenheter och nätverk som utvecklats under Nordens välfärdscenters projekt om samer med funktionsnedsättning¹¹. Nordens välfärdscenter söker medel från Nordisk Atlantsamarbejde (NORA) och/eller Arktiska samarbetsprogrammet 2018-21.

1.3 Projekt om barn och ungas hälsa och delaktighet inom skola och fritid

Syfte och mål

Barn och unga med funktionsnedsättning har sämre hälsa och förutsättningar till delaktighet än andra barn. Det är en utmaning i hela Norden att lyckas skapa jämlika levnadsvillkor och möjligheter att göra sin röst hörd för alla barn, oavsett funktionsförmåga.

Detta projekt stärker kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan experter i hela Norden som arbetar för att främja barns hälsa och delaktighet i skola och fritid. Två grupper barn med särskilda behov av tillgänglighet, barn med hörselnedsättning och med intellektuell funktionsnedsättning, involveras aktivt i projektet.

---

¹⁰<http://norden.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1153646&dswid=3782>

¹¹ Länk till projektrapporten (om den hunnit komma, annars NVC-webb)

Målsättningen är att projektet samlar kunskap om situationen för barn och unga med funktionsnedsättning samt metoder och goda och lärande exempel om hur barn och ungas röst kan stärkas inom skola och fritid. Specifikt handlar det om implementering av UNCRPD-artiklarna 30 om kultur och sport, 6 om kvinnor och flickor, 7 om barn och unga, och 25 om hälsa. Projektet refereras också till Unicefs arbete för barn med funktionsnedsättning.

Organisation och finansiering

Projektet kan bygga vidare och ta vara på det arbete inklusive nätverk som genererades av Nordens välfärdscenters seminarium om barn och unga med funktionsnedsättning 2016¹². Projektet utvecklas av en grupp experter som utses i dialog mellan NORDBUK och Nordens välfärdscenter. Projektet förankras hos ÄK-K, ÄK-U och ÄK-S. Om möjligt och vid intresse involveras baltiska länder.

---

¹² <http://www.nordicwelfare.org/sv/Events/Fra-store-ord-til-hverdag-der-barn-og-ungdom-bor/>

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling av den nordiska välfärdsmodellen bygger på att så många som möjligt bidrar till ekonomin genom hög sysselsättning. Detta nödvändiggör en inkluderande utbildnings- och arbetsmarknadspolitik. Ett mer universellt utformat samhälle och utveckling av och tillgång till ny teknologi möjliggör stärkt inkludering av och ökad självständighet hos personer med funktionsnedsättning. De nordiska länderna bör samarbeta för att leva upp till målen genom stärkt inkludering på arbetsmarknaden, i statsmiljöer, kulturlivet etc. Ett flertal internationella politiska processer pågår där de nordiska länderna deltar.

Aktiviteter som främjar hållbar utveckling

2.1 Integrering av funktionshindersperspektiv i Nordiska ministerrådets verksamhet

Syfte och mål

Nordiska ministerrådet arbetar systematiskt för att stärka funktionshindersperspektivet i alla relevanta politikområden. Målet är att generera positiva förändringar som förbättrar tillgänglighet och stärker medvetenhet om funktionshindersperspektiv inom områdena arbetsmiljö och personalpolitik, möten/konferenser och kommunikation. Funktionshindersperspektivet förstärks och följs upp inom relevanta politikområden/sektorer.

Organisation och finansiering

Funktionshinderrådet och en internt utpekad arbetsgrupp i ministerrådet har under 2015-17 samarbetat för att uppnå förbättringar. Med utgångspunkt i detta arbete sätts nya målsättningar upp internt på Nordiska ministerrådets sekretariat. Ett särskilt fokus ligger på nordiska institutioner och andra samarbetsorgan inklusive stödordningar och att nå tjänstemän inom det officiella nordiska och nordiskt-baltiska samarbetet samt politiker inom relevanta politikområden. Den interna arbetsgruppens och funktionshinderrådets arbete genomförs inom egna budgetramar. Åtgärder och projekt (inom NMRS eller politikområden) som innebär kostnader budgeteras för var för sig.

2.2 Universell utformning och tillgänglighet – delaktighet och demokrati

Syfte och mål

Norden utvecklas och profileras som en inkluderande och innovativ region. För att uppnå detta stärks erfarenhetsutbytet mellan de nordiska länderna. Fokus ska vara på bra arbetsmodeller för kommuner och olika regeringssektorer, liksom tidig involvering av brukare.

Detta projekt samlar företrädare för de största funktionshindersgrupperna (syn, hörsel, rörelse, kognition, känsel), forskare, praktiker och politiker för dialog, utveckling och spridning av goda exempel för universell utformning och det som kan stärka utveckling mot ett Norden för alla. Projektet ger synergier till andra internationella samarbeten och processer som syftar till inkludering, och flyttar fram positionerna i ambitionsnivå för Norden gällande universell utformning och samhället för alla, bland annat genom stärkt internationellt samarbete inom EU, Europarådet och FN.

Målsättningen är att finna goda exempel vad gäller implementeringen av Agenda 2030 utifrån ett funktionshindersperspektiv och bidra till att Norden stärker sina insatser för att främja implementeringen av Agenda 2030, specifikt målen 10, 11, 16 och 17. Projektet identifierar befintliga och utvecklar nya former för dialoger mellan de aktörer som är avgörande för att främja delaktighet och demokrati genom universell utformning, specifikt för att delta i det politiska livet inklusive demokratiska val, fri rörlighet och ett självständigt liv, stadsmiljöer, transport mm. Projektet ökar kännedomen av det nordiska samarbetet och inkluderar personer som inte annars deltar i en nordisk diskussion.

Organisation och finansiering

Förvaltningsorgan för projektet kan vara Nordens välfärdscenter eller annan organisation som har kompetens på området. En referensgrupp tillsätts med experter, delvis från Funktionshindersrådet, NMRS och ÄK-S.

Finansiering diskuteras i första hand med Nordiska samarbetskommittén (NSK under MR-SAM), ÄK-S och ÄK-K.

2.3 Inkluderande arbetsliv i Norden: Uppföljning av redan organiserade seminarier om arbetsliv och personer med funktionsnedsättning.

Syfte och mål

Situationen för unga och vuxna med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden präglas fortfarande av utanförskap. Projektet bidrar till implementeringen av arbetslivssektorns samarbetsprogram 2018-21 och involverar sektorerna för närings- och utbildningspolitik.

Målsättningen är att arrangera årliga expertseminarier och andra nordiska möten, bland annat med kommunförbund. Dialoger upprättas med ILO:s Global Business and Disability Network och andra relevanta internationella organ och nätverk. Projektets insatser förbättrar kunskapen och stimulerar samarbete om statistik och metoder och insatser och projekt knutna till arbetsdeltagande och funktionshinder. Inom projektet produceras årliga inspirationshäften och kunskapssammanställningar om bestämda teman. Ett förslag är också att kartlägga hur försäkringssystemen stimulerar till arbete för personer med nedsatt funktionsförmåga och/eller nedsatt arbetsförmåga. Ytterligare ett förslag är ett nordiskt tvärsektorielt projekt om kunskap och tvärsektorielt samarbete knutet till arbetsinkludering för personer med funktionsnedsättning motsvarande prioriteringsprojektet o-24 som fokuserar på ungas psykiska hälsa¹³.

Finansiering

Aktiviteterna och finansiering diskuteras med arbetslivssektorn, eventuellt även näringslivssektorn (ÄK-NER, Nordic Innovation och Nordregio) samt institutionerna inom U-sektorn NordForsk och Nordplus.

---

¹³ <http://www.faf.no/index.php/nb/forskningstema/prosjekter/prosjekter-alle/item/folgeevaluering-nordisk-o-24-samarbeid>

Fri rörlighet

Att uppmärksamma och undanröja gränshinder för mobilitet mellan länderna är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Trots att många gränshinder röjts undan och det pågår flera kartläggningar och projekt, kvarstår många hinder för personer med funktionsnedsättning. Detta kan dels bero på att funktionshinderperspektivet inte tydliggjorts eller att andra hinder också behöver röjas för att medborgare med särskilda behov enkelt ska kunna ta del av de möjligheter för mobilitet som skapats mellan länderna. Även EU har särskilda satsningar för att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning.

Aktiviteter som främjar fri rörlighet

3.1 Funktionshindersperspektiv i nordiskt samarbete om fri rörlighet

Syfte och mål

Denna aktivitet förstärker kompetens om funktionshindersperspektiv hos de aktörer som utreder och föreslår lösningar för gränshindersfrågor och höjer samtidigt kompetensen kring gränshinderssamarbetet hos medlemmarna i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder.

Befintlig information som berör personer med funktionsnedsättning på Hallå Nordens och Nordiska ministerrådets hemsidor kartläggs och förbättras, bland annat information om teckenspråkstolkning. Denna information behövs på teckenspråk. Det görs en statusrapport om Nordisk mobilitet och funktionshinder med fokus på gränshinder på social- och arbetsmarknadsområdet i samarbete med ansvariga för biståndskonventionen. Årliga seminarier som involverar relevanta aktörer inom t.ex. i gränshinderssamarbetet arrangeras, samt en dialog med teckenspråksnätverket angående tolkordningar och mobilitet. Funktionshindersperspektiv integreras i kommande socialförsäkringskonferenser 2018 och 2019 om att förkorta handläggningstider i EU-ärenden.

Organisering och finansiering

Samarbetet fortsätter mellan relevanta aktörer med ansvar för ministerrådets funktionshinders- respektive gränshindersagenda. Dessa är till exempel Funktionshindersrådet, Gränshindersrådet och informationstjänsten Hallå Norden. Aktiviteterna genomförs inom samarbetsorganisationernas ordinarie budgetar.

3.2 Studentmobilitet i Norden

Syfte och mål

EU och de nordiska länderna har målsättningar om att studenter inom högre utbildning genomför hela eller en del av sin utbildning i ett annat land. Dessa mål omfattar studenter med funktionsnedsättning. På grund av ett flertal barriärer som särskilt drabbar studenter med funktionsnedsättning finns stora skillnader mellan dessa och andra studenter vad gäller att studera utomlands. Barriärer och rekommendationer för vad som kan förbättra förutsättningar för studentmobiliteten i Norden har formulerats i projektrapporten *Equity in student mobility in higher education*¹⁴. Målet för projektet är att arrangera seminarier på minst 6 platser i Norden med utgångspunkt i rapporten.

Organisation och finansiering

Nordens välfärdscenter genomför mötena tillsammans med norska verksamheten Universell vid NTNU i Trondheim och övriga projektpartners i projektet *Studentmobilitet och funktionshinder (2015-16)*. ÄK-U har avsatt 300 000 DKK. Resurser tillförs också av nationella samarbetspartners.

3.3 Samhällsplanering som stödjer fri rörlighet för alla

Syfte och mål

Många av hindren för fri rörlighet som särskilt drabbar personer med funktionsnedsättning kan lösas genom samarbete inom särskilda sektorer med anknytning till stadsplanering. Viktiga områden för nordiskt samarbete är exempelvis transport, byggd miljö ("smarta städer" och "åldersvänliga städer" är några exempel på hur detta konceptualiserats hos WHO och andra), turism etc. Aktiviteten bidrar till ministerrådets nya strategi för innovations- och regionalpolitik. Implementeringen av EU:s passagerarrättigheter och förberedelser för implementering av kommande tillgänglighetsdirektiv har hög relevans.

Organisation och finansiering

Nordens välfärdscenter kontaktar svenska Utrikesdepartementet angående medel till samarbetsmöten för relevanta aktörer.

---

¹⁴

[http://www.nordicwelfare.org/PageFiles/15787/Equity%20in%20Student%20Moibility%20in%20Nordic%20Higher%20Education%20\(ESMHE\).%20Project%20report%202017.pdf](http://www.nordicwelfare.org/PageFiles/15787/Equity%20in%20Student%20Moibility%20in%20Nordic%20Higher%20Education%20(ESMHE).%20Project%20report%202017.pdf)

Uppföljning

Uppföljning görs av en extern utredare 2019 och 21 och resultaten redogörs i samband med rapportering av handlingsplanen och Funktionshindersrådets arbete till ÄK-S. Utvärderaren har kontakt med projektledande verksamheter för respektive aktivitet. Statusrapporten sammanställs av sekretariatet för ministerrådets funktionshindersråd vid Nordens välfärdscenter. Status redogörs för Nordiska rådet 2019 och 2021.

Nordens välfärdscenter
Box 1073, SE-101 39 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 30
Tel: +46 8 545 536 00
info@nordicwelfare.org

Nordens välfärdscenter
c/o Institutet för hälsa och välfärd
PB 30, FI-00271 Helsingfors
Besöksadress: Mannerheimvägen 168 B
Tel: +358 20 741 08 80
helsingfors@nordicwelfare.org